

VAIKŲ VARDŲ IR SOCIALINIŲ VEIKSNIŲ SAŠAJOS ESANT GENETINIO SINDROMO DIAGNOZEI

Marius Atkočiūnas¹, Gintautė Rutkauskaitė¹, Danielius Serapinas^{1,2}

¹Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Pulmonologijos ir imunologijos klinika, ²Mykolo Romerio universitetas

Raktažodžiai: vaikų vardai, genetinė patologija, sveikata.

Santrauka

Vaiko vardo rinkimas yra neatsiejamas būsimų ar esamų tėvų savotiškas darbas. Jis turi būti atsakingas, nes žmogus šį vardą turės visą gyvenimą. Teigiama, kad nuo vardo priklauso žmogaus būdas, charakterio savybės, sveikata, socialinis statusas, gebėjimai bendrauti.

Buvo analizuoti LSMU Kauno klinikų genetiko kabinete sukaupti duomenys apie vaikus, turinčius genetinę patologiją, 2013 metais. Palyginimui sudaryta kontrolinė grupė, kurią sudarė sveikų vaikų duomenys. Duomenys analizuoti Excel 2013, statistine SPSS 22.0 programa.

Tyrime išanalizuoti 210 vaikų, turinčių genetinę patologiją, duomenys: 120 (57,1 proc.) berniukų ir 90 (42,9 proc.) mergaičių. Kontrolinėje grupėje surinkti 210 sveikų vaikų duomenys: 90 (42,9 %) berniukų ir 120 (57,1 proc.) mergaičių. Tyrimas atskleidė, kad genetinė patologija gali būti susijusi su vaiko vardo parinkimu.

Išvadas

Žodžių, minčių reikšmė žmogaus sveikatai yra labai svarbi. Net šv. Rašte parašyta, kad pradžioje buvo „žodis“ parodant žodžio svarbą žmogaus gyvenime.

Vaiko vardo rinkimas yra neatsiejamas būsimų ar esamų tėvų savotiškas darbas, paliečiantis tėvus nevienodai. Vieniems tėvams vaiko vardo ieškojimas ir galvojimas teikia daug laimės, o kitiems yra didelis galvos skausmas bei papildomi rūpesčiai tvarkant dokumentus. Kai kurie tėvai net nesusimąsto apie duodamų vardų reikšmingumą. Jiems labiausiai rūpi vardo skambesys, kilmė. Neretai vardas suteikiamas atsižvelgiant į tėvų vardus. Tėvai, kuriems labai svarbi religija, dažnai kūdikį pavadina vieno iš šventųjų

vardu (1). Ypač atidūs tėvai turėtų būti parenkant netradicinius, „keistus“ vardus, nes neatsakingai parinktas vardas gali tapti vaiko patyčių objektu darželyje ar mokykloje. Tokias atvejais vaikui tapus suaugusiam, jis deda visas pastangas, kad oficialiai pasikeistų vardą.

Vardas gali nulemti vaiko ateitį: draugus ir priešus, ligas, kaip jam seksis mokytis, pasirinkti profesiją, sėkmę ar nesėkmę gyvenime. (2) Nuo senų laikų tikėta, jog vardas turi įtakos žmogaus būdai, charakterio savybėms, sveikatai, socialiniam statusui, gebėjimui komunikuoti su kitais žmonėmis (3).

Yra duomenų, kad varde pati svarbiausia pirmoji raidė. Ji nusako žmogaus charakterio ypatumus. Pavyzdžiui, žmogaus vardas prasideda raide M. Vadinasi, šis žmogus yra energingas, darbštus, turintis mažai kantrybės ir savitvardos bendraujant su aplinkiniais) (3).

Manoma, kad kuo ilgesnis vardas - tuo geriau. Ilgas vardas jo savininkui teikia stiprybės, pasitikėjimo savimi. Renkantis vardą, svarbu atkreipti dėmesį į vardo galimą trumpinimą. Nesutrumpintą vardą darniai veikia planetos, o sutrumpintas vardas sąveikauja su neigiama kitos planetos įtaka ir taip galima žmogui pakenkti, sumažinti jo turtais, meilę, sveikatą, net gyvenimo metus (2).

Vaiko vardas neretai priklauso nuo metų mėnesio. Kiekvieną mėnesį dažniau išrenkami tokie vardai, kurie pagal prasmę ar skambesį yra artimi konkrečiam mėnesiui. Pavyzdžiui, vasario mėnesį padaugėja mergaičių su Vasarės, liepą – Liepos, o rugpjūtį – Rugilės vardais (4). Šventės taip pat turi įtakos vaikų vardų pasirinkimui. Per Jonines labai padidėja Jonų ir Janinų pasirinkimas (5).

Jau dvidešimto amžiaus ketvirtajame dešimtmetyje mokslininkai pastebėjo, kad žiemą gimę vaikai ateityje turėdavo didesnių sveikatos problemų: pažymėtinas lėtesnis augimas, dažnesni psichikos sutrikimai, trumpesnė gyvenimo trukmė.

Teigiama, kad žiema asocijuojasi su ligomis, aukštesniu užterštumo lygiu, organizmui nepalankia žema temperatū-

ra bei saulės stygiumi. Būtent tokiu metu besiruošiančios gimdyti mamos būna jautriausios ir pažeidžiamiausios.

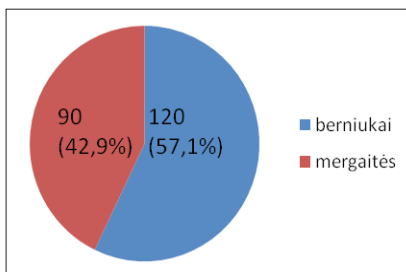
Amerikiečių mokslininkai analizavo Naujojo Džersio, Niujorko ir Pensilvanijos 1994–2006 m. gimusių vaikų statistinius duomenis. Ištyrus paaiškėjo, kad sezoniškumas vaikų sveikatai vis dėlto turi įtakos. Remiantis analize, pats nepalankiausias laikas pastoti – gegužė. Duomenys parodė, jog šį mėnesį pradėtų kūdikių 13 proc. gimė savaite anksčiau, nei turėjo. Taip pat pastebėta, kad gegužę gimę naujagimiai truputį mažiau svėrė, todėl jie buvo labiau linkę į sveikatos problemas: lėčiau vystėsi, prasčiau matė ir girdėjo, imuninė sistema buvo silpnesnė.

Vasara yra pats tinkamiausias laikas pastoti, nes kūdikis, pradėtas vasarą, dažniausiai gimsta pakankamo svorio. Mokslininkai nustatė, kad liepos ar rugpjūčio mėnesiais pastojusios moterys per nėštumą priaugo daugiau svorio ir pagimdė maždaug 8 gramais daugiau sveriančius kūdikius, nei pastojusios kitu laiku. Nors šis skirtumas nėra didelis, tačiau, mokslininkų nuomone, jis vis dėlto svarbus (6).

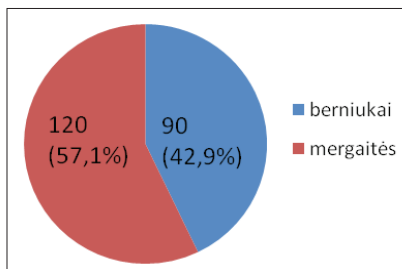
Darbo tikslas – įvertinti vaikų vardų sąsajas su genetinio sindromo diagnoze.

Tyrimo metodai

Buvo analizuoti LSMU Kauno klinikų genetiko kabinete sukaupti duomenys apie vaikus, turinčius genetinę patologiją, 2013 metais. Palyginimui sudaryta kontrolinė grupė, kur sukaupti sveikų vaikų duomenys.

1 diagrama. Sergančių vaikų pasiskirstymas

2 diagrama. Sveikų vaikų pasiskirstymas

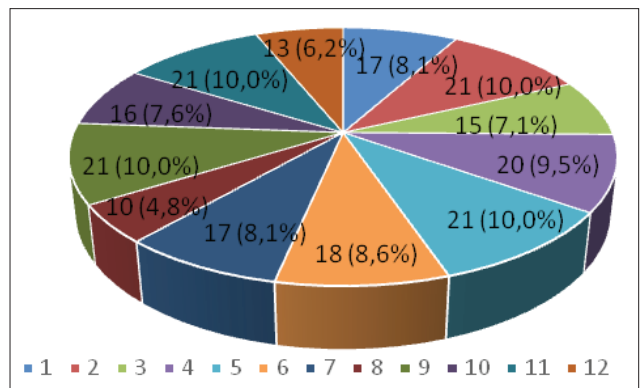
Tyrimė išanalizuoti 210 vaikų, turinčių genetinę patologiją, duomenys: 120 (57,1 proc.) berniukų ir 90 (42,9 proc.) mergaičių (1 diagrama). Kontrolinėje grupėje surinkti 210 sveikų vaikų duomenys: 90 (42,9 %) berniukų ir 120 (57,1 proc.) mergaičių (2 diagrama).

Statistinė duomenų analizė atlikta naudojant Excel 2013, SPSS 22.0 programos paketą. Atliktas Kruskal-Wallis testas. Tyrimė naudota aprašomoji statistika.

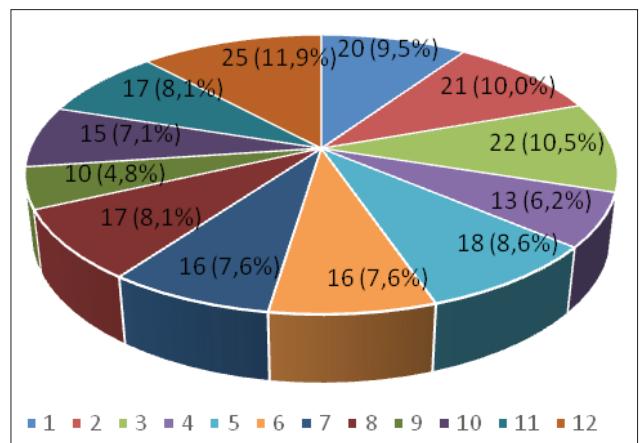
Rezultatai

Pažymėtina, nors giminėje buvę persileidimai įtakos neturėjo vaiko genetinio sutrikimo pasireiškimui (14 iš 210 (6,67 proc.) abiejose grupėse po lygiai, tačiau vaikų, turinčių genetinę patologiją, šeimose net dvigubai dažniau (6 iš 210 (2,9 proc.) lyginant su 3 iš 210 (1,4 proc.) pasireiškė įgimti sutrikimai. Vadinas, tėvams, turintiems vaiką su genetinė patologija, yra didesnė rizika susilaukti vaiko su genetinė patologija.

Sergančiųjų grupėje sausio mėnesį gimė 17 kūdikių (8,1

3 diagrama. Sergančių vaikų gimimo datų pasiskirstymas pagal mėnesius

4 lentelė. Sveikų vaikų gimimo pasiskirstymas pagal mėnesius

1 lentelė. Sergančių ir sveikų mergaičių vardų top 10

1.	Gabija	1.	Austėja
2.	Kamilė	2.	Emilija
3.	Viktorija	3.	Gabija
4.	Kristina	4.	Viltė
5.	Gabrielė	5.	Kamilė
6.	Evelina	6.	Ugnė
7.	Vanesa	7.	Lėja
8.	Gustė	8.	Urtė
9.	Liepa	9.	Gabrielė
10.	Rugilė	10.	Ieva

2 lentelė. Sergančių ir sveikų berniukų vardų top 10

1.	Mantas	1.	Matas
2.	Lukas	2.	Nojus
3.	Nojus	3.	Dominykas
4.	Tadas	4.	Lukas
5.	Dovydas	5.	Emilis
6.	Titas	6.	Benas
7.	Rokas	7.	Kajus
8.	Matas	8.	Dovydas
9.	Justas	9.	Jokūbas
10.	Andrius	10.	Danielius

3 lentelė. Sergančių mergaičių top 5 kaime ir mieste

1.	Gabija	1.	Kamilė
2.	Greta	2.	Gabija
3.	Ernesta	3.	Evelina
4.	Kristina	4.	Viktorija
5.	Ieva	5.	Karolina

4 lentelė. Sergančių berniukų top 5 kaime ir mieste

1.	Arvydas	1.	Mantas
2.	Martynas	2.	Lukas
3.	Ignas	3.	Nojus
4.	Adomas	4.	Tadas
5.	Dovydas	5.	Dovydas

proc.), vasario – 21 (10,0 proc.), kovo – 15 (7,1 proc.), balandžio – 20 (9,5 proc.), gegužės – 21 (10,0 proc.), birželio – 18 (8,6 proc.), liepos – 17 (8,1 proc.), rugpjūčio – 10 (4,8 proc.), rugsėjo – 21 (10,0 proc.), spalio – 16 (7,6 proc.), lapkričio – 21 (10,0 proc.), gruodžio – 13 (6,2 proc.) (3 diagrama).

Sveikų vaikų grupėje sausio mėnesį gimė 20 kūdikių (9,5 proc.), vasario – 21 (10,0 proc.), kovo – 22 (10,5 proc.), balandžio – 13 (6,2 proc.), gegužės – 18 (8,6 proc.), birželio – 16 (7,6 proc.), liepos – 16 (7,6 proc.), rugpjūčio – 17 (8,1 proc.), rugsėjo – 10 (4,8 proc.), spalio – 15 (7,1 proc.), lapkričio – 17 (8,1 proc.), gruodžio – 25 (11,9 proc.) (4 diagrama).

Paaikšėjo, kad sergančiųjų grupėje daugiausia kūdikių gimė vasario, gegužės ir rugsėjo mėnesiais. Taigi, tyrimas patvirtina, kad gegužės mėnesį pradėti vaikai turi didžiausią polinkį sirgti ligomis. Tuo tarpu sveikų vaikų grupėje daugiausia kūdikių gimė gruodžio, kovo, vasario, sausio mėnesiais. Vadinasi, didesnė sveikų vaikų dalis buvo pradėta pavasarį ir dalis vasarą. Atlikto tyrimo rezultatai šiek tiek skiriasi nuo amerikiečių išvadų, matyt, dėl mažos imties, siauresnio kūdikių gimimo mėnesių pasiskirstymo.

Remiantis Lietuvos gyventojų registro tarnybos duomenimis, suskaičiuoti visi vaikai, gimę nuo 2013-01-01 iki 2013-06-30. Sudaryti dažniausiai sergančių ir sveikų vaikų top 10. Populiariausi naujagimių vardai šių metų pirmąjį pusmetį palyginti su sergančių vaikų vardais (1, 2 lentelės).

Išskyrėme vardų pasikartojimo dažnumą ir palyginome sveikų ir sergančių vaikų kaimo vietovėse ir miestuose pasiskirstymą (3-6 lentelės).

Diskusija

Nustatėme, kad sergančių genetinė patologija vaikų vardai skyrėsi nuo sveikų vaikų vardų.

Dažniausias vardas sergančių berniukų grupėje buvo Mantas, sveikų – Matas. Sergančių mergaičių dažniausias vardas – Gabija, sveikų – Austėja.

Antras pagal dažnumą vardas sergančių berniukų grupėje buvo Lukas, sveikų – Nojus. Sergančių mergaičių an-

tras pagal dažnumą vardas – Kamilė, sveikų – Emilija.

Trečias pagal dažnumą vardas sergančių berniukų grupėje buvo Nojus, sveikų – Dominykas. Sergančių mergaičių trečias pagal dažnumą vardas – Viktorija, sveikų – Gabija.

Pateikiami mergaičių ir berniukų vardų sąrašai, kurie grupėje kartojosi po vieną kartą ir buvo reti ir įdomūs. Mergaičių: Aida, Airida, Amanda, Elvita, Ema, Emilė, Ervina, Eva, Faustina, Ingeborga, Rimutė, Selma, Ūnė, Vilmantė. Berniukų: Adrijus, Andrijus, Aringas, Armandas, Dairidas, Edas, Elonas, Elvinas, Iman, Kajus, Manuli, Neimantas, Trojus.

Aptikti vardų skirtumai tarp sergančių ir sveikų vaikų, gyvenančių kaime ir mieste.

Dažniausias sergančių mergaičių vardas kaime yra Gabija, mieste – Kamilė, o sveikų mergaičių vardas kaime – Gabija, mieste – Gabija. Dažniausias sergančių berniukų vardas kaime yra Arvydas, mieste – Mantas, o sveikų berniukų vardas kaime – Mantas, mieste – Mantas.

Genetinės ligos labai retos, tačiau jos koncentruojasi genetinio konsultavimo centre, šiuo atveju genetiko kabinete. Remiantis Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, Dauno liga vidutiniškai serga 1:900, Edvardso sindromu 1:3500, Patau sindromu 1:5000, Ternerio sindromu 1:2500 mergaičių, Klainfelterio sindromu 1:800 berniukų. Prader-Willi sindromu 1:10000.

Tiriamajame darbe tarp sergančiųjų Dauno liga sirgo 25 vaikai (11,9 proc.), Ternerio sindromu – 6 mergaitės (5 proc. mergaičių), Klainfelterio sindromu – 3 berniukai (3,3 berniukų), Prader-Willi sindromu – 26 vaikai (12,4 proc.).

Apibendrinant galima teigti, kad parenkant vardą, tėvai turi būti atsakingi, nes jis gali lemti tolesnį žmogaus gyvenimą. Vardas turi būti harmoningas, gražiai skambantis, gerai, jei parenkamas šventas vardas. Dėl netinkamai ar atsainiai parinkto vardo suaugęs žmogus gali imtis visų priemonių, kad pasikeistų vardą, kurį jam davė tėvai.

Išvados

1. Genetinė patologija turi įtakos vaiko vardo pasirinkimui - dažniausias genetinę patologiją turinčių berniukų vardas – Mantas, o mergaičių – Gabija.

2. Sezoniskumas turi įtakos genetinei patologijai atsirasti – daugiau sveikų kūdikių pradėti vasarą.

Literatūra

1. <http://www.15min.lt/ji24/straipsnis/namai/vaikai/mazylis-ir-jo-vardas-551-252846#ixzz2rhkyHtMc> (skaitytas 2014-02-20)
2. <http://www.azanov.lt/straipsniai.php?id=15> ar Vardas – pirmoji mamos dovana. Žurnalas „Tavo vaikas“ 2006 Nr. 4
3. <http://www.15min.lt/ji24/straipsnis/namai/vaikai/mazylis-ir-jo-vardas-551-252846>
4. http://www.huffingtonpost.ca/2013/03/12/unique-baby-names_n_2863033.html
5. <http://avangardas.lt/ivairenybes/234-retas-vardas-iskirtinumo-poymis-ar-praekisimas.html> (skaitytas 2014-03-15)
6. http://www.15min.lt/naujiena/ziniosgyvai/sveikata/dabar-geriausias-metas-pradeti-kudiki-541_352145#ixzz2zmptUZKh (skaitytas 2013-11-23)
7. Ling KH, Hewitt CA, Tan KL. et al. Functional transcriptome analysis of the postnatal brain of the Ts1Cje mouse model for Down syndrome reveals global disruption of interferon-related molecular networks. *BMC Genomics*. 2014 Jul 22;15(1):624.
8. Skogberg G, Lundberg V, Lindgren S. et al. Altered Expression of Autoimmune Regulator in Infant Down Syndrome Thymus, a Possible Contributor to an Autoimmune Phenotype. *J Immunol*. 2014 Jul 18. pii: 1400742.
9. Karabel M, Yolbaş I, Kelekçi S. et al. A newborn with trisomy 13 who had tetralogy of Fallot and metopic synostosis: Case report. *Hippokratia*. 2013 Jul;17(3):268-70.
10. Nieschlag E, Werler S, Wistuba J. et al. New approaches to the Klinefelter syndrome. *Ann Endocrinol (Paris)*. 2014 May;75(2):88-97. doi: 10.1016/j.ando.2014.03.007. Epub 2014 Apr 30.
11. Meany HJ, London WB, Ambros PF. et al. Significance of clinical and biologic features in Stage 3 neuroblastoma: A report from the International Neuroblastoma Risk Group project. *Pediatr Blood Cancer*. 2014 Jul 7. doi: 10.1002/pbc.25134.
12. Ribera JM, Oriol A, Morgades M. et al. Treatment of high-risk Philadelphia chromosome-negative acute lymphoblastic leukemia in adolescents and adults according to early cytologic response and minimal residual disease after consolidation assessed by flow cytometry: final results of the PETHEMA ALL-AR-03 trial. *J Clin Oncol*. 2014 May 20;32(15):1595-604. doi: 10.1200/JCO.2013.52.2425. Epub 2014 Apr 21.
13. Raspa M, Bailey DB Jr, Bann C. et al. Modeling family adaptation to fragile X syndrome. *Am J Intellect Dev Disabil*. 2014 Jan;119(1):33-48. doi: 10.1352/1944-7558-119.1.33.
14. Glenn S, Cunningham C, Nananidou A. et al. Using the strengths and difficulties questionnaire with adults with Down syndrome. *Res Dev Disabil*. 2013 Oct;34(10):3343-51. doi: 10.1016/j.ridd.2013.06.034. Epub 2013 Jul 31.
15. Crombag NM, Bensing JM, Iedema-Kuiper R. et al. Determinants affecting pregnant women's utilization of prenatal screening for Down syndrome: a review of the literature. *J Matern Fetal Neonatal Med*. 2013 Nov;26(17):1676-81. doi: 10.3109/14767058.2013.798289. Epub 2013 May 29.
16. Stochholm K, Juul S, Gravholt CH. Poor socio-economic status in 47,XXX --an unexpected effect of an extra X chromosome. *Eur J Med Genet*. 2013 Jun;56(6):286-91. doi: 10.1016/j.ejmg.2013.03.008. Epub 2013 Mar 28.
17. Malenfant P, Liu X, Hudson ML. et al. Association of GTF2i in the Williams-Beuren syndrome critical region with autism spectrum disorders. *J Autism Dev Disord*. 2012 Jul;42(7):1459-69. doi: 10.1007/s10803-011-1389-4.
18. Basuta K, Narcisa V, Chavez A. et al. Clinical phenotypes of a juvenile sibling pair carrying the fragile X premutation. *Am J Med Genet A*. 2011 Mar;155A(3):519-25. doi: 10.1002/ajmg.a.33446. Epub 2011 Feb 22.

CHILD'S NAME AND SOCIAL FACTORS RELATIONSHIPS IN THE PRESENCE OF GENETIC SYNDROME

M. Atkočiūnas, G. Rutkauskaitė, D. Serapinas

Key words: child's name, genetic pathology, health.

Summary

Child's name is an integral part of future collection or existing parents kind of work. It has to be responsible for a person of that name will have for a lifetime. It is argued that a person's name from the way the character patterns, health, social status, and ability to communicate.

Were analyzed LSMU KK geneticist's office to accumulate data on children with genetic pathology, including their names in 2013. For comparison, control, consisting of healthy children data. In data analysis The study analyzed 210 children with genetic pathology data: 120 (57.1%) boys and 90 (42.9%) girls. In the control group of 210 healthy children to collect data: 90 (42.9%) boys and 120 (57.1%) girls. The study revealed that the genetic pathology may be connected with a child's name choice.

Correspondence to: dserapinas@gmail.com

Gauta 2014-09-03